

Konkluzje Rady w sprawie Eurojustu: unijna jednostka współpracy wymiarów sprawiedliwości w erze cyfrowej

(2019/C 412/04)

RADA PRZYJMUJE NASTĘPUJĄCE KONKLUZJE:

1. Rada nawiązuje do nowego programu strategicznego na lata 2019–2024 przyjętego przez Radę Europejską w dniu 20 czerwca 2019 r., w którym jako jeden z kluczowych priorytetów kolejnego cyklu instytucjonalnego wskazano ochronę obywateli i swobód. Zgodnie z tym programem strategicznym Unia zobowiązuje się oprzeć swoje działania na coraz bardziej zdecydowanej walce z terroryzmem i przestępczością transgraniczną, zacieśniając współpracę i usprawniając wymianę informacji oraz dalej rozwijając wspólne unijne instrumenty.
2. Rada wyraża zadowolenie z rocznego sprawozdania Eurojustu za rok 2018 (7944/19) oraz z dalszego postępu, jaki Eurojust poczynił w wypełnianiu swojej misji jednego z kluczowych podmiotów ułatwiających i wzmacniających koordynację i współpracę w dziedzinie wymiaru sprawiedliwości między krajowymi organami w zakresie prowadzenia postępowań przygotowawczych oraz wnoszenia i popierania oskarżeń w sprawach, które dotyczą najpoważniejszych form przestępczości transgranicznej, w szczególności terroryzmu, handlu ludźmi, przemytu migrantów, cyberprzestępczości i korupcji. Tak jak w poprzednich latach, w roku 2018 odnotowano stały wzrost, jeśli chodzi o nowe sprawy wnoszone do Eurojustu.
3. Rada z zadowoleniem stwierdza, że Eurojust zawarł nowe umowy o współpracy z Albanią i Gruzją i zakończył negocjacje w sprawie umowy o współpracy z Serbią oraz że do Eurojustu oddelegowano nowych prokuratorów łącznikowych. Wspomniane umowy o współpracy z zainteresowanymi państwami trzecimi w zasadniczy sposób przyczyniają się do ułatwienia współpracy wymiarów sprawiedliwości, podobnie jak prokuratorzy łącznikowi. Może to przynosić korzyści także innym podmiotom, w szczególności Prokuraturze Europejskiej ustanowionej rozporządzeniem (UE) 2017/1939 ⁽¹⁾. Zachęca się Eurojust do zapewnienia, by nowe umowy o współpracy weszły w życie jak najszybciej, a w każdym razie przed dniem 12 grudnia 2019 r., kiedy to zaczną być stosowane rozporządzenie (UE) nr 2018/1727 ⁽²⁾. Zachęca się Eurojust do przeanalizowania potrzeby zawarcia umów o współpracy z innymi państwami trzecimi w kontekście ustanowienia strategii współpracy na podstawie art. 52 ust. 1 tego rozporządzenia. Rada zwraca się również do Komisji, by tak szybko jak to możliwe po dacie rozpoczęcia stosowania tego rozporządzenia przygotowała zalecenia w sprawie otwarcia negocjacji dotyczących umów międzynarodowych.
4. Rada z zadowoleniem przyjmuje fakt, że we wrześniu 2019 r. uruchomiono w Eurojuście sądowy rejestr antyterrorystyczny, gromadzący informacje sądowe na temat postępowań dotyczących zwalczania terroryzmu pochodzące ze wszystkich państw członkowskich UE. Rejestr ten, zawierający informacje przekazywane przez państwa członkowskie zgodnie z decyzją Rady 2005/671/WSiSW ⁽³⁾, zwiększy skuteczność UE i jej państw członkowskich w walce z terroryzmem. Zważywszy że przekazywanie informacji Eurojustowi przez właściwe organy państw członkowskich jest warunkiem wstępnym skutecznego działania sądowego rejestru antyterrorystycznego i wnoszenia przez niego wartości dodanej do postępowań przygotowawczych prowadzonych przez organy państw członkowskich, Rada przypomina o obowiązkach państw członkowskich w zakresie przekazywania takich informacji zgodnie z decyzją Rady 2005/671/WSiSW.

Rola Eurojustu

5. Rada podkreśla, że Eurojust jest jednym z kluczowych podmiotów w przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości. Odgrywa on szczególną i aktywną rolę w koordynowaniu spraw w dziedzinie współpracy wymiarów sprawiedliwości w Unii. Eurojust jest jedyną agencją UE koordynującą działania organów wymiaru sprawiedliwości w każdym segmencie łańcucha bezpieczeństwa. Odgrywa wyjątkową i zasadniczą rolę w koordynowaniu istotnych transgranicznych postępowań przygotowawczych oraz wnoszenia i popierania oskarżeń – prowadzonych przez krajowe organy odpowiedzialne za postępowania przygotowawcze i organy właściwe w zakresie wnoszenia i popierania oskarżeń – na każdym etapie postępowania karnego, od momentu wszczęcia postępowania przygotowawczego w sprawie przestępstwa do prawomocnego wyroku.

⁽¹⁾ Rozporządzenie Rady (UE) 2017/1939 z dnia 12 października 2017 r. wdrażające wzmocnioną współpracę w zakresie ustanowienia Prokuratury Europejskiej (Dz.U. L 283 z 31.10.2017, s. 1).

⁽²⁾ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/1727 z dnia 14 listopada 2018 r. w sprawie Agencji Unii Europejskiej ds. Współpracy Wymiarów Sprawiedliwości w Sprawach Karnych (Eurojust) oraz zastąpienia i uchylecia decyzji Rady 2002/187/WSiSW (Dz.U. L 295 z 21.11.2018, s. 138).

⁽³⁾ Decyzja Rady 2005/671/WSiSW z dnia 20 września 2005 r. w sprawie wymiany informacji i współpracy dotyczącej przestępstw terrorystycznych (Dz.U. L 253 z 29.9.2005, s. 22).

6. Podczas gdy Agencja Unii Europejskiej ds. Współpracy Organów Ścigania (Europol) jest odpowiedzialna za wspieranie organów ścigania w państwach członkowskich w zakresie zapobiegania i zwalczania poważnej przestępczości transgranicznej, misją Eurojustu jest wspieranie i wzmacnianie koordynacji i współpracy między krajowymi organami prowadzącymi postępowania przygotowawcze i organami właściwymi w zakresie wnoszenia i popierania oskarżeń zarówno na etapie postępowań przygotowawczych, jak i na etapie wnoszenia i popierania oskarżeń dotyczących poważnych przestępstw transgranicznych. Eurojust i Europol wzajemnie się uzupełniają i powinny kontynuować wysiłki na rzecz ścisłej i komplementarnej współpracy. Rada jest głęboko przekonana, że zarówno Europol, jak i Eurojust mają interes w tym, by obie agencje działały dobrze i sprawnie, ponieważ każda z nich w ramach swojego mandatu ma ten sam cel: skutecznie zwalczać poważną przestępczość transgraniczną w UE i w ten sposób tworzyć bezpieczniejszą Europę.
7. Prokuratura Europejska i Eurojust powinny nawiązać i utrzymywać bliskie stosunki oparte na wzajemnej współpracy w ramach swoich odnośnych mandatów i kompetencji oraz na rozwijaniu wzajemnych powiązań operacyjnych, administracyjnych i zarządczych, o czym mowa w art. 100 rozporządzenia (UE) 2017/1939 w sprawie Prokuratury Europejskiej i w art. 50 rozporządzenia (UE) 2018/1727 w sprawie Eurojustu. Eurojust może odgrywać ważną rolę w pracach Prokuratury Europejskiej, w szczególności na wczesnych etapach jej funkcjonowania. Może też mieć zasadnicze znaczenie w przypadkach, w których zaangażowane są zarówno uczestniczące, jak i nieuczestniczące państwa członkowskie, a także w przypadkach nadużyć niewchodzących w zakres kompetencji Prokuratury Europejskiej. Oba podmioty mają wyjątkową rolę i miejsce w unijnej przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości. Rada wzywa Eurojust do nawiązania bliskich stosunków z Prokuraturą Europejską, gdy tylko rozpocznie ona działalność operacyjną. Eurojust powinien dążyć do wspierania Prokuratury Europejskiej, w szczególności po jej uruchomieniu, w tym poprzez dzielenie się z nią zgromadzoną w ciągu niemal 20 lat wiedzą fachową w zakresie koordynacji i wspierania złożonych transgranicznych postępowań przygotowawczych oraz w zakresie stosunków z państwami spoza UE. Należy jak najszybciej ustanowić uzgodnienia robocze między Prokuraturą Europejską a Eurojustem.
8. Rada podkreśla również znaczenie współpracy między Eurojustem a innymi organami i jednostkami organizacyjnymi UE, takimi jak OLAF i Frontex. Wszystkie te unijne podmioty powinny – w ramach swoich odnośnych mandatów – współpracować w celu określenia dalszych synergii i w celu pełnego wykorzystania w spójny sposób swoich mocnych stron, tak by pomóc państwom członkowskim w staraniach na rzecz stworzenia obywatelom UE bardziej bezpiecznego środowiska.
9. Rada zachęca Eurojust, by nadal w pełni wykorzystywał swoją wyjątkową pozycję i wzmacniał swoją aktywną rolę, przedstawiając uwagi na temat rozwoju sytuacji i tendencji w zakresie przestępczości i zjawisk przestępczych w UE i poza nią, a także zwiększając wiedzę i gotowość organów krajowych poprzez dzielenie się z nimi informacjami.

Cyfrowy wymiar sprawiedliwości w sprawach karnych i zautomatyzowany system zarządzania sprawami (CMS)

10. Rada podkreśla, że współpraca policyjna i współpraca wymiarów sprawiedliwości w UE wymaga poprawy wymiany informacji i zapewnienia interoperacyjności między systemami informacyjnymi UE przy pełnym poszanowaniu wymogów ochrony danych, ponieważ wzmocni to szybkość, godną zaufania i bezpieczną wymianę informacji i dowodów między agencjami i organami, takimi jak Europol, OLAF, Frontex, Prokuratura Europejska i Eurojust. Eurojust ma do odegrania kluczową rolę w zapewnieniu, by możliwe było zestawianie danych krajowych służące ustaleniu powiązań pomiędzy różnymi postępowaniami przygotowawczymi w sprawach karnych. W tym celu należy zapewnić, by przedstawiciele krajowi Eurojustu mieli dostęp do systemu wymiany elektronicznego materiału dowodowego tworzonych przez Komisję i obsługiwanego przez państwa członkowskie.
11. Rada zachęca Komisję i Eurojust do kontynuowania inicjatywy dotyczącej cyfrowego wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych, przedstawionej na posiedzeniu Rady (ds. Wymiaru Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych) w dniu 6 grudnia 2018 r., która to inicjatywa ma umożliwić organom wymiaru sprawiedliwości w Unii wzajemne łączenie się w bezpieczny sposób w celu wysyłania i przyjmowania (szczególnie chronionych) informacji w sprawach karnych. W tym kontekście należy wziąć pod uwagę istniejące rozwiązania informatyczne, takie jak system wymiany elektronicznego materiału dowodowego oraz aplikacja sieci bezpiecznej wymiany informacji (SIENA).

12. Istotne jest, aby infrastruktura informatyczna i zautomatyzowany system zarządzania sprawami (CMS) Eurojustu funkcjonowały sprawnie i prawidłowo, przy pełnym poszanowaniu wymogów ochrony danych, tak aby Eurojust mógł wspierać krajowe organy wymiaru sprawiedliwości zajmujące się poważnymi transgranicznymi sprawami karnymi. Ma to zasadnicze znaczenie dla umożliwienia Eurojustowi dostarczania właściwym organom krajowym potrzebnych im informacji i informacji zwrotnych na temat wyników przetwarzania informacji, zgodnie z ramami prawnymi Eurojustu. Obecny system CMS jest dość stary i nie stanowi odpowiedniego wsparcia dla wymiany informacji. W związku z tym Eurojust powinien zastanowić się nad sposobami udoskonalenia i zmodernizowania CMS, biorąc pod uwagę interoperacyjność z istniejącymi rozwiązaniami lub rozwiązaniami, które właśnie powstają (jak np. system wymiany elektronicznego materiału dowodowego).

Nowe rozporządzenie o Eurojuście

13. Rozporządzenie (UE) 2018/1727 w sprawie Eurojustu będzie stosowane od dnia 12 grudnia 2019 r. Nowe ramy prawne umożliwią Eurojustowi efektywniejsze rozpatrywanie coraz większej liczby wniosków składanych przez organy krajowe, zwłaszcza w odniesieniu do priorytetowych obszarów przestępczości, takich jak terroryzm, handel ludźmi, przemyt migrantów, cyberprzestępczość i korupcja.
14. Jak tylko rozporządzenie zacznie być stosowane, kolegium Eurojustu może formalnie przedstawić projekt nowego regulaminu wewnętrznego Eurojustu zgodnie z art. 5 ust. 5 rozporządzenia. Kolegium Eurojustu może przyjąć ten regulamin po zatwierdzeniu go przez Radę. Zachęca się odpowiednie podmioty do przeprowadzenia wszelkich niezbędnych prac w celu promowania szybkiego przyjęcia takiego regulaminu, co powinno umożliwić Eurojustowi efektywniejsze wykonywanie jego funkcji.
15. Rada uważa za niezwykle ważne, by Eurojust mógł skoncentrować się na swojej pracy operacyjnej, zwłaszcza że liczba spraw stale wzrasta. W tym celu zachęca się Eurojust do dalszego wdrażania zmian, które doprowadzą do bardziej skutecznego i nowoczesnego zarządzania Eurojustem jako agencją UE. Uwzględniając wyjątkową rolę Eurojustu na szczeblu UE w koordynowaniu postępowań przygotowawczych oraz wnoszenia i popierania oskarżeń dotyczących poważnych przestępstw transgranicznych, w tym jego znaczące wsparcie na rzecz wspólnych zespołów dochodzeniowo-śledczych, należy zadbać o to, by Eurojust mógł skupić się na sprawach wymagających takiej koordynacji. Inne sprawy, w których rozwiązywaniu mogłyby pomóc wymiana informacji lub przekazywanie dokumentów sądowych, powinny być rozpatrywane z wykorzystaniem innych kanałów, takich jak Europejska Sieć Sądowa w sprawach karnych.
16. Rada z zadowoleniem przyjmuje zawarcie umowy między Eurojustem a Danią; dzięki niej stosowanie rozporządzenia w sprawie Eurojustu wypełnia wszystkie luki w unijnej współpracy wymiarów sprawiedliwości.

Poprawa współpracy i koordynacji z sieciami

17. Rada nawiązuje do swoich konkluzji z dnia 6 czerwca 2019 r. „Synergie między Eurojustem a sieciami utworzonymi przez Radę w obszarze współpracy wymiarów sprawiedliwości w sprawach karnych” (Dz.U. C 207 z 18.6.2019, s. 1). Rada zachęca Eurojust, by we współpracy z Europejską Siecią Sądową, siecią punktów kontaktowych ds. ścigania ludo-bójstwa, siecią ds. wspólnych zespołów dochodzeniowo-śledczych i europejską siecią sądową ds. cyberprzestępczości wdrożył konkluzje zawarte w tym dokumencie, które należy odczytywać łącznie z propozycjami i zaleceniami przedstawionymi w załączonym do nich wspólnym dokumencie.

Zasoby

18. Rada nawiązuje do konkluzji Rady Europejskiej z dnia 18 października 2018 r. zawierających apel o zapewnienie Eurojustowi, a także Europolowi, odpowiednich zasobów, by agencje te mogły sprostać nowym wyzwaniom związanym z rozwojem technologicznym i zmieniającym się krajobrazem zagrożeń dla bezpieczeństwa, w tym przez współpracę międzyagencyjną i usprawniony dostęp do danych. Obecne zagrożenia dla bezpieczeństwa UE i jej państw członkowskich – stwarzane przez terroryzm, przemyt migrantów, cyberprzestępczość, handel ludźmi i handel narkotykami – wciąż wymagają skutecznej reakcji ze strony policji i wymiaru sprawiedliwości. Mając to na względzie, Rada podkreśla, że – w celu zapewnienia kompleksowego bezpieczeństwa w Unii – łańcuch bezpieczeństwa i wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych powinien być postrzegany jako całość. W związku z tym należy uznać znaczenie i rolę wszystkich podmiotów uczestniczących w tym łańcuchu, by zapobiec zakłóceniom w jednej części łańcucha lub, co gorsza, bezkarności.

19. Rada uznaje, że Eurojust zmaga się ze stale rosnącym obciążeniem pracą, wynikającym m.in. z nowych zadań Eurojustu, takich jak zadania związane z sądowym rejestrem antyterrorystycznym, nasilającą się współpracą z państwami trzecimi i praktycznym wdrażaniem rozporządzenia (UE) 2018/1727. Chociaż obciążenie pracą i zadaniami operacyjnymi znacznie wzrosło, wzrostowi temu nie towarzyszy zwiększenie budżetu Eurojustu. Ponadto Rada podkreśla, że proponowany wzrost środków finansowych przeznaczonych dla agencji zajmujących się zapewnianiem porządku publicznego w kontekście kolejnych wieloletnich ram finansowych, potencjalnie prowadzący do większej liczby spraw, może mieć dodatkowy wpływ na obciążenie Eurojustu pracą. Rada ponownie zauważa, jak istotne dla umożliwienia Eurojustowi sprawnego wykonywania jego zadań są infrastruktura informatyczna i zautomatyzowany system zarządzania sprawami (CMS), które są efektywne i nowoczesne i które funkcjonują prawidłowo. Rada uznaje, że wprowadzenie takich ulepszeń wymaga odpowiednich zasobów ludzkich i finansowych.
 20. W związku z powyższym Rada uważa, że Eurojust powinien dysponować odpowiednimi zasobami, w tym na potrzeby sieci, które zależą od budżetu Eurojustu, w celu zapewnienia jego prawidłowego funkcjonowania jako jednego z istotnych podmiotów w łańcuchu bezpieczeństwa i wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych w UE, a także w celu zapewnienia stałego rozwoju jego ważnych prac strategicznych i operacyjnych.
-